

DOĞRU YAŞAMAK SANATI ÜZERİNE

Dr. Arif IMRIN

e-posta: cimrinarif58@gmail.com

*Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı
İş ve Meslek Hastalıkları Bilim Dalı*

**Tek başına kendini idame
ettirmekte eğer; yaşamak,
ölmeyin bir çeşididir ve
insanın varlığı tuhaf bir bitki
örtüsünden farksızlaşır”**

Simone de Beauvoir

Son yıllarda günlük yaşamımızın her anında toplumsal dinamiklerdeki hızlı değişimi hissederek olduk. Bu değişim, dinamiği yaratan ve bu dinamik sürecin tam odağında bulunan insanın da değişimidir aslında. İnsanın değişimi (dönüşümü) kısaca, insanın doğadan uzaklaşması olarak da söylenen, bireyin kendini yadsıyarak kendi değerlerinden ve kendini insanlaştırmaktan vazgeçmesi ile belirginleşen, insani değerlerden uzaklaşma ve sonunda, bir sürüleşme eğilimi olarak karşımıza çıkıyor.

Bir düşünürün söylediği gibi eyleme dönüşmeyen hiçbir veri bilgi düzeyine ulaşmıyor insan bilincinde. Sürüye teslim olmanın bedeli olarak, bilincini sürüye teslim eden insanın eylemsizliği, günümüzde kaçınılmaz ve olması istenen bir sonuçtur aslında. Çünkü kişi, bilgiyi bireysel sorumluluğunu yerine getirmek, düşünmek, tartışmak ve eylemek amacı ile kullanmıyor artık.

Ancak diğer yandan sosyal medyada sıkça paylaşılan ve okuduğumuzda yüreğimize ve aklımıza dokunan özlü sözler hala **"bilgeliğin"** de arayışı içinde olduğumuzun güzel bir örneği gibi geliyor bana.

İşte tam da bu noktada, provokatif bir yaklaşımla insani değerlere ulaşma, geliştirme ve bu değerleri hayata geçirmede, doğru yaşamın bir sanat olarak algılanması gerektiğini hatırlatan, sizleri tartışmaya ve düşünmeye iten bir deneme kaleme almayı düşündüm. Umarım ki bu metin, okuyucuların da tartışmaya katılmalarına ve yeni fikirlerin doğmasına olanak sağlar.

Bir kitapta birdenbire karşıma çıktı; **"doğru yaşama sanatı"** ifadesi.

Yani, yaşayan birisi olacak, yaşamın içinde olan, yani canlı olan birisi. **"Doğru"** yaşayacak. Yaşamın içinde olarak, canlı olacak ve bu yaşam, olabilmek mücadelesinin sahnesi olacak. Yaşam mücadelesi bir sanat eseri yaratıyormuş gibi gerçekleştirilecek. Bu özelliklerin tümü o yaşamı; renkleri, biçimi ve içeriği ile eşsiz ve paha biçilmez kılacak, bu yaşamı sürdüren bireyi de yüceltecek.

Tabi burada bireyin kişisel tercihi sürecin psikolojik ve sosyolojik yönlerini vurgular. Aynı zamanda sanatsal boyut, kültürel/entelektüel derinliğe vurguyu kaçınılmaz kılar. Çünkü oluşturulacak yaşam tarzı bir felsefeye gerek duyar.

Konuyu bireyin kendi iç dinamikleri ve toplumu oluştururken bireyler arasındaki etkileşime getirirsek eğer; "birey olmak"tan bahsetmek gerekir. Sartre, insan olma durumu ile ilişkili soruyu günümüz ortamına attıktan sonra, "o" hala orada duruyor. Cevaplar var. Ama günümüzde bireyin cevabı ne?

Max Scheler, insan olma durumunu bazı koşullara bağlamış; tutarlı olacaksın, kendinin farkında olacaksın ve yaptıklarının sorumluluğunu üstleneceksin.

Bu yeter mi?

Oluşturduğumuz sosyal yapıdan nasıl etkileniyor ve orayı nasıl etkiliyoruz?

Egolarımız var. Aidiyetlerimiz, kimliklerimiz var. Çevremizdeki insanlar olmazsa ne yaparız? Kendimizi nasıl değerli hissederiz?

Ya yalnız kalırsak?

En korkutucu durumdur bu. İnsanlarla bir arada durup konuşmak, pohpohlanmak, paylaşmak, çıkarımlarda bulunarak rotamızı yönlendirmek isteriz. Sürü içerisinde gibi kendimizi güvende ve rahat hissederiz.

Peki, doğru yaşamın sanatı nerede kaldı? Doğru yaşam için sanatsal bir tarza ihtiyaç vardı hani?

Simone de Beauvoir, **"Tek başına kendini idame ettirmekse eğer; yaşamak, ölmenin bir çeşididir ve insanın varlığı tuhaf bir bitki örtüsünden farksızlaşır"** der. Evet toplumsal yaşam insan olmanın olmazlarından birisidir. Ancak Nietzsche diyor ki, **"Öyle oldu değil, ben istedim diyebilmeli insan"**. Kimileri Nazilerin fikir babası olduğunu söylese de ben farklı düşünüyorum. Nietzsche, Böyle buyurdu Zerdüş't isimli kitabında, **"insandan süper-insana geçiş"** hedefini koyuyor. İnsanın kendini geliştirme öneminin ortaya koyuyor. Kierkegaard'da **"birey, kendini eylemiyle ürettiği zaman var olur"** diyor.

Evrenin sesi, Nietzsche'nin ağzından, insanı, güven içinde yaşamayı seçmek yerine, sanki özgürmüş gibi yaşamayı seçmeye, kişinin alınyazısını kendi iradesiyle yaşamaya çağırıyor.

O halde insanın kendisi için inisiyatif kullanması, kendi sorumluluğunu üstlenmesi, kendisini geliştirmesi ve var etmesi yolunda ilerlemesi gerekiyor filozofa göre.

Simone de Beauvoir

Friedrich Nietzsche

Søren Kierkegaard

Ne güzel! Ama çok mu zor?

Doğal olarak, "doğal olduğu" bilinen tarzla örtüşmeye bilir. Dönüşüm, dönüşme, oluşmayı öneriyor. Tanrısal bir yönü var adeta!

Tanrısal olmak!

Sanatçıda bir tanrısal yönden söz edilir. Bu nedenle sanat eserinin tanrısal yansımalarından oluştuğu söylenir. İşte, doğru bir yaşam için, bireyin insan olma yolunda, kendi sorumluluğunu üstlenip sanatsal olan yolu; zor, benzersiz ve çaba gerektiren, tanrısal olanı seçmesi zorunluluğu doğar. Ve bunu insan kendini var etmek için, kendini dönüştürmek için tercih eder. Kendi eseri olarak kendisini yaratmayı; kendisi, kendi iradesi ile tercih eder.

Artık yalnız kalmak acı vermez. Hatta yalnızken keyiflidir bile, var olmanın hazzındadır. Çünkü yaşamda amacınız, sanatsal bir çabanız vardır.

Simyacı isimli romanında Paulo Coelho, insanın kendi menkıbesini oluşturmasından bahsederken sanırım bu fikre göndermede bulunuyordu.

Fark ettiniz mi, kültürden hiç bahsetmedim.

İnsan bilgisi olarak kültür, yarın ne yapacağımızı, ne yapmamız gerektiğini söylemez. Ama bizi düşünmeye, araştırmaya, tartışmaya çağırır. Bilimsel anlamda kültür, kendi yazgısını çizen insana şöyle sorar:

Ey yolcu!
Kimsin, nesin, necisin,
nereden gelmiş,
nereye gidersin?

Öyle bir şeydir ki o, bilgilenip özgürleştirdikçe düşüncelerinizi, sizi dönüştürür. Kulede yükselmeye çıktıkça, daha uzakları görebilmek gibi; yaşamı da daha farklı, daha derin ve ayrıntılı değerlendirebilmeye iter bizi. Ayırt edebildiğiniz renkler artar. Nesnelere anlamlarını size dayatmaz, siz onların anlamlarını fark edersiniz.

İnsan olma yolunda nefes almaya karar verebilmek ve bu yola çıkmak, bu yolda özgürce bilgilenmek, paylaşmak, sanatsal yolu döşeyen kaldırım taşları gibi ayaklarınızın altında, güvenle ve hissederek adımlar atmanıza olanak sağlar.

O zaman işte Nazım'ın dediği gibi; (kısaltarak)

*yaşamak şakaya gelmez,
büyük bir ciddiyetle yaşayacaksınız.
diyelim ki, dövüşmeye değer bir şeyler için,
yüzükoyun kapaklanıp ölmek de mümkün.
tuhaf bir hınçla bileceğiz bunu,
fakat yine de çıldırması merak edeceğiz,
belki yıllarca sürecektir olan savaşın sonunu.
yani, nasıl ve nerede olursak olalım,
hiç ölmeyecekmiş gibi yaşanacak...*

Not: Bu yazıda, alıntı yapılan yazarların isimleri verilmiştir. Yazarın isminin kullanılmadığı tek alıntı "Bozkurt Güvenç" in Kültürün ABC'si isimli kitabından yapılmıştır.